

HELSINGIN
KAUPUNGIN
TIETOKESKUS

2010

2

muistioita

ELINA STENVALL

Lasten kerho- ja vapaa- ajantoiminta Helsingissä

Selvitys lasten ja nuorten kerhoihin
liittyvistä mielipiteistä

**TIEDUSTELUT
FÖRFRÅGNINGAR
INQUIRIES**

Timo Cantell, p. 09 310 73362
etunimi.sukunimi@hel.fi

**JULKAISIJA
UTGIVARE
PUBLISHER**

Helsingin kaupungin tietokeskus
Helsingfors stads faktacentral
City of Helsinki Urban Facts

**OSOITE
ADDRESS
ADDRESS**

PL 5500, 00099 Helsingin kaupunki
(Siltasaarenkatu 18-20 A)
PB 5500, 00099 Helsingfors stad
(Broholmsgatan 18-20 A)
P.O.Box 5500, FI-00099 City of
Helsinki, Finland (Siltasaarenkatu
18-20 A)

**PUHELIN
TELEFON
TELEPHONE**

09 310 1612

INTERNET

www.hel.fi/tietokeskus/

**TILAUKSET, JAKELU
BESTÄLLNINGAR,
DISTRIBUTION
ORDERS, DISTRIBUTION**

p. - tel. 09 310 36293
tietokeskus.tilaukset@hel.fi

**KÄTEISMYynti
DIREKTFÖRSÄLJNING
DIRECT SALES**

Tietokeskuksen kirjasto
Siltasaarenkatu 18-20 A, p. 09 310 36377
Faktacentralens bibliotek
Broholmsgatan 18-20 A, tel. 09 310 36377
City of Helsinki Urban Facts, Library,
Siltasaarenkatu 18-20 A,
tel. +358 9 310 36377
tietokeskus.kirjasto@hel.fi

HELSINGIN
KAUPUNGIN
TIETOKESKUS

HELSINGFORS
STADS
FAKTACENTRAL

CITY OF
HELSINKI
URBAN FACTS

2010

muistioita
promemorior
memoranda

2010 | 2

ELINA STENVALL

Lasten kerho- ja vapaa- ajantoiminta Helsingissä

Selvitys lasten ja nuorten
kerhoihin liittyvistä mielipiteistä

**KUVIOT
FIGURER
GRAPHS**

Pirjo Lindfors

**TAITTO
OMBRYTNING
GENERAL LAYOUT**

Ulla Nummio

**KANSI
PÄRM
COVER**

Tarja Sundström-Alku

Kuva / Bild / Picture:

Helsingin kaupungin kuvapankki / Mari Hohtari

**PAINO
TRYCKERI
PRING**

Edita Prima Oy, Helsinki 2010

painettu

ISSN 1455-7274

verkossa

ISSN 1796-7252

Sisällys

Esipuhe	5
Johdanto	7
Tutkimuksessa käytetty aineisto	7
Tuloksia	9
Ala-asteet	9
Yleisiä tuloksia ala-asteilta	9
Osallistumisen edellytykset	10
Osallistumisen paikka ja vetäjä	12
Miten toimintaa voisi parantaa?	13
Yläasteet	14
Yleisiä tuloksia yläasteilta	14
Osallistumisen edellytykset	15
Osallistumisen paikka ja vetäjä	17
Miten toimintaa voisi parantaa?	19
Päätelmiä ja ehdotuksia	20
Lopuksi	24
Liite 1. Kyselylomake ala-asteille	25
Liite 2. Kyselylomake yläasteille	30
Lähteet	35

Esipuhe

Elina Stenvallin raportti perustuu Helsingin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan vuosille 2009–2012 ja siihen liittyvälle tutkimukselle. Stenvall teki vuonna 2009 tutkimuksen ”Sellast ihan tavallist arkee”. Nyt käsillä olevan raportin tarkoituksena on jatkaa yhtä edellisessä tutkimuksessa olevan teema-alueen käsittelyä. Esille nousee lasten ja nuorten omia mielipiteitä kerho- ja vapaa-ajantoiminnasta. Tämän selvityksen tarkoituksena on, että nämä mielipiteet voidaan ottaa huomioon hyvinvointisuunnitelman hengessä kun lasten ja nuorten vapaa-ajanpalveluja suunnitellaan ja kehitetään.

Selvityksen tukena on toiminut ohjausryhmä, joka on koostunut sosiaaliviraston, opetusviraston, terveyskeskuksen, liikuntaviraston, nuorisoasiainkeskuksen, kulttuurikeskuksen, kaupunginkirjaston ja tietokeskuksen edustajista. Nämä virastot myös rahoittivat hankkeen.

Kiitokset kuuluvat niin ohjausryhmän asiantuntijoille kuin myös kyselyyn vastanneille oppilaille. Erikseen on syytä mainita niiden luokkien opettajat, jotka käyttivät aikaansa mahdollistaakseen oppilaiden vastaamisen.

Helsingissä, huhtikuussa 2010

Timo Cantell
tutkimuspäällikkö

Johdanto

Lasten omien mielipiteiden kuuleminen ja huomioiminen heitä koskevissa asioissa on tärkeää ja ajankohtaista. Tätä raporttia kirjoitettaessa on ollut esillä esimerkiksi tutkimus, jossa Vantaan kaupunki selvitti päiväkotikäisiltä lapsilta heidän mielipiteitään ja kokemuksiaan päiväkodeista (HS 15.2.2010). Lasten omien mielipiteiden kuuleminen on merkittävässä asemassa myös uudessa Lastensuojelulaissa (L417/2007, 12 §), jonka pohjalta on Helsingissäkin laadittu Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (<http://wellsinki.fi/dokumentit/hyvinvointisuunnitelma-2009-2012-tiivistelmä.pdf>). Suunnitelmassa painotetaan lasten ja nuorten omaa osallisuutta heitä koskevien asioiden kehittämisessä. Hyvinvointisuunnitelma kattaa vuodet 2009–2012, ja se toteutetaan Helsingissä monihallintokuntaisena yhteistyönä.

Lasten ja nuorten mielipiteitä omasta arjestaan selvitettiin myös vuonna 2009 julkaistussa tutkimuksessa ”Sellast ihan tavallist arkee” (Stenvall), jossa nousi esiin lasten negatiiviset kokemukset iltapäivä- ja kerhotoiminnasta. Samoihin aikoihin ”Sellast ihan tavallist arkee” -tutkimuksen julkaisemisen kanssa puhuttiin Helsingissä iltapäivätoiminnan laajentamisesta kolmasluokkalaisille sekä kerhotoiminnan resurssien lisäämistarpeista. Jotta resurssit ja tarpeet kohtaisivat aiempaa paremmin, ja lasten toiveet saataisiin paremmin kuuluviin, pidettiin Helsingin eri virastoissa tärkeänä selvittää tarkemmin lasten ja nuorten mielipiteitä ja toiveita liittyen kerho- ja vapaa-ajantoimintaan.

Lasten kerho- ja vapaa-ajantoiminnan kehittäminen on nostettu Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa esiin yhtenä tekijänä lasten arjen parantamisessa. Suunnitelmassa pyritään siihen, että jokaisella lapsella olisi oikeus vähintään yhteen harrastukseen. Yhtenä mahdollisuutena harrastuksen löytymiseen pidetään kerhotoiminnan kehittämistä. Kerhoja voi olla hyvin erilaisia, ja ne voivat olla joko kaupungin itsensä tai kolmannen sektorin (esimerkiksi erilaisten järjestöjen) järjestämiä. Usein varsinkin pienten virastojen (esimerkiksi liikuntavirasto tai kulttuurikeskus) resurssit oman toiminnan järjestämiseksi ovat rajalliset. Kerhoilla tarkoitetaan tässä selvityksessä kaikkea kouluajan ulkopuolella tapahtuvaa toimintaa koulussa tai koulun tiloissa. Tulosten tulkitsemisen kannalta ei ole merkitystä kenen järjestämästä toiminnasta puhutaan.

Lasten ja nuorten mielipiteitä kerho- ja vapaa-ajantoiminnasta kysyttiin marras-joulukuussa 2009 kerätyllä kyselyaineistolla. Tässä raportissa tarkastellaan tuon kyselyn avulla kerättyjä vastauksia lasten esittämistä kehittämisideoista, toiveista ja mielipiteistä liittyen kerho- ja vapaa-ajantoimintaan. Raportin tarkoituksena on nostaa keskusteluun lasten ja nuorten mielipiteitä kerho- ja vapaa-ajantoiminnasta sekä mahdollistaa lasten ja nuorten mielipiteiden huomioiminen, kun kerho- ja vapaa-ajantoimintaa kehitetään.

Tutkimuksessa käytetty aineisto

Aineisto kerättiin marras-joulukuussa 2009 Helsingin kaupungin ala- ja yläasteilta. Molemmille kouluasteille lähetettiin omat lomakkeensa, joissa kuitenkin suurin osa kysymyksistä oli samoja (ks. liite 1 ja 2). Lomakkeiden ero oli lähinnä saatekirjeen kielessä. Lomake oli molemmille kouluasteille muokattu niin, että siihen pystyivät vastaamaan myös ne lapset, jotka eivät olleet itse koskaan kerhotoimintaan osallistuneet. Lomakkeet toimitettiin otokseen valikoituneiden luokkien opettajille tai luokanvalvojille. Lapset vastasivat kyselyyn koulussa opettajan valitseman tunnin aikana. Opettaja keräsi kaikkien oppilaiden vastaukset yhteen ja palautti ne tutkijalle.

Otoksia poimittiin kaksi. Ensimmäisessä otoksessa perusjoukkona olivat kaikki kaupungin ala-asteiden ja peruskoulujen 3.–6.-luokat. Toisessa otoksessa perusjoukkona olivat kaikki kaupungin yläasteiden ja peruskoulujen 7.–9.-luokat. Perusjoukosta rajattiin ulos kaikki yksityiset so-

Taulukko 1. Ala- ja yläasteikäisten vastaajien jakautuminen suurpiireittäin (%)

	Ala-asteikäiset	Yläasteikäiset
Eteläinen suurpiiri	17	7
Läntinen suurpiiri	16	11
Pohjoinen suurpiiri	10	13
Itäinen suurpiiri	19	29
Keskinen suurpiiri	3	5
Koillinen suurpiiri	25	25
Kaakkoinen suurpiiri	5	9
Östersundomin suurpiiri	1	0

pimuskoulut, erityiskoulut sekä valtion koulut. Suurpiireittäin tarkasteltuna ala- ja yläasteikäiset jakaantuivat hieman eri tavoin, sillä yläasteita oli otoksen perusjoukossa ainoastaan yksi Östersundomin suurpiirin alueelta. Koska tämä koulu ei valikoitunut otokseen, ei tästä suurpiiristä ole yhtään lasta mukana otoksessa. Ala-asteita oli perusjoukossa Östersundomista kaksi koulua, joista toinen valikoitui mukaan otokseen. Otos toteutettiin satunnaisotannalla, jolloin kaikilla kouluilla oli yhtä suuri todennäköisyys valikoitua mukaan otokseen.

Ala-asteikäisistä lapsista kyselyyn vastasi 838 lasta. Lomakkeita lähetettiin yhteensä 1 203, joten vastausprosentti oli 70 prosenttia. Tyttöjen ja poikien osuus aineistosta meni lähes tasan. Kolmasluokkalaisia eli pääsääntöisesti yhdeksänvuotiaita aineistossa oli 14 prosenttia. Neljäsluokkalaisia oli puolestaan 21 prosenttia ja viidesluokkalaisia 33 prosenttia. Kuudesluokkalaisia eli pääsääntöisesti 12-vuotiaita oli aineistossa 32 prosenttia. Suurin osa lapsista (70 %) asui molempien vanhempiensa kanssa. 16 prosenttia asui molempien vanhempien kanssa vuorotellen, vaikka vanhemmat olivat eronneet. Äidin kanssa puolestaan asui 12 prosenttia ja isän kanssa kaksi prosenttia vastaajista. Loput vastaajista (1 %) asui muiden aikuisten esimerkiksi isovanhempien tai muiden sukulaisten luona.

Yläasteikäisistä lapsista kyselyyn vastasi 372 lasta. Kun lomakkeita lähetettiin 516 kappaletta, oli yläasteikäisten vastausprosentti 72 prosenttia. Poikia oli yläasteikäisissä vastaajissa hieman tyttöjä enemmän (tyttöjä 47 % ja poikia 53 %). Seitsemäsluokkalaisia eli pääsääntöisesti 13-vuotiaita oli 32 prosenttia vastaajista. Kahdeksaluokkalaisia oli puolestaan 35 prosenttia ja yhdeksäsluokkalaisia eli pääsääntöisesti 15-vuotiaita oli 33 prosenttia. Suurin osa myös yläasteikäisistä lapsista (64 %) asui molempien vanhempiensa luona. Vuorotellen eronneiden vanhempien luona asui 16 prosenttia vastaajista. Äidin kanssa asui puolestaan 18 prosenttia ja isän kanssa prosentti vastaajista. Samoin muiden aikuisten luona asui prosentti vastaajista.

Taulukko 2. Ala- ja yläasteikäisten vastaajien jakautuminen iän mukaan (%)

Ikä	%
3. luokkalaiset (9-vuotiaat)	14
4. luokkalaiset (10-vuotiaat)	21
5. luokkalaiset (11-vuotiaat)	33
6. luokkalaiset (12-vuotiaat)	32
7. luokkalaiset (13-vuotiaat)	32
8. luokkalaiset (14-vuotiaat)	35
9. luokkalaiset (15-vuotiaat)	33

Taulukko 3. Ala- ja yläasteikäisten vastaajien jakautuminen perhetyypeittäin (%)

	Ala-asteikäiset	Yläasteikäiset
Molempien vanhempien kanssa	70	64
Vuorotellen eronneiden vanhempien kanssa	16	16
Äidin kanssa	12	18
Isän kanssa	2	1
Muiden aikuisten kanssa	1	1
Yhteensä	100	100

Tuloksia

Tässä luvussa tarkastellaan erikseen ala- ja yläasteikäisten lasten vastauksia. Vastauksia ei tarkastella säännönmukaisesti samojen taustamuuttujien (ikä, asuinalue, sukupuoli) avulla, vaan eri muuttujista on pyritty poimimaan vastauksen kannalta oleellisin muuttuja. Suurimmassa osassa vastauksia joko vastaajan ikä tai sukupuoli jaotteli vastauksia selkeimmin. Joissain tapauksissa mikään mainituista muuttujista ei erotellut vastauksia, ja tällöin vastaukset on raportoitu kokonaisaineistosta.

Ala-asteet

Yleisiä tuloksia ala-asteilta

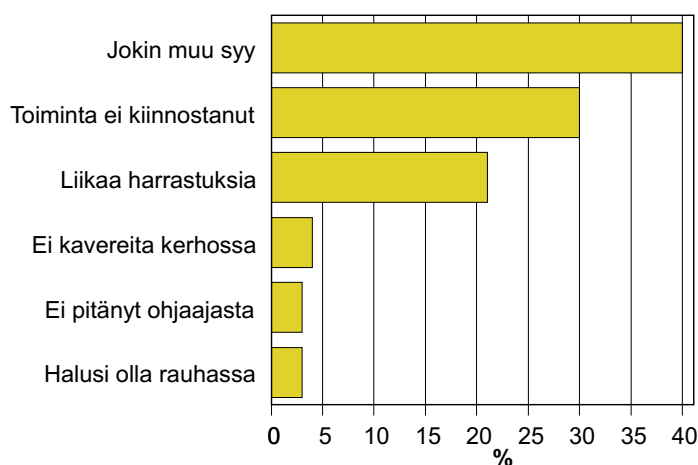
Ala-asteen vastaajista 59 prosenttia oli ollut koulun iltapäivätoiminnassa ensimmäisellä tai toisella luokalla, mutta ainoastaan 24 prosenttia oli osallistunut tämän jälkeen koulussa järjestettävään kerhotoimintaan. Edelleen kerhotoiminnassa mukana olevia oli ainoastaan 14 prosenttia vastaajista. Tytöt olivat osallistuneet poikia useammin sekä iltapäivätoimintaan (tytöt 64 % ja pojat 54 %) että koulun kerhotoimintaan (tytöt 27 % ja 22 %). Pojat olivat kuitenkin hieman tyttöjä useammin edelleen mukana toiminnassa (tytöt 13 %, pojat 15 %).

Edelleen kerhotoimintaan osallistuvat lapset osallistuivat hyvin erilaisiin kerhoihin. Kerhotoimintaan edelleen osallistuvien lasten lukumäärät on laskettu avovastauksista, joten ne esitetään absoluuttisina lukuina. Yhteensä 36 lasta osallistui joko taide- tai kädentaitokerhoihin, erilaisiin liikuntakerhoihin osallistui 43 lasta ja muihin kerhoihin 12 lasta. Eniten mainintoja yksittäisistä kerhoista sai sähly- tai salibandykerho, johon osallistui 17 lasta.

Taulukko 4. Kerhoihin osallistuvien osuudet absoluuttisina lukuina

	Lukumäärä
Taidekerhot (kuvataide-, taide-, bändi-, kuoro-, näytelmä-, tai teatterikerho)	19
Kädentaitokerhot (käsityö-, puutyö-, teknisentyön- tai ompelukerho)	17
Liikuntakerhot (jumppa-, sportti-, yleisurheilu-, liikunta-, uinti-, ratsastus-, judo-, koripallo-, pingis-, sähly-, salibandy- tai diapolokerho)	43
Muut kerhot (atk-, matematiikka-, oppilaskunta-, piparkakku-, ranskan-, eko- tai ympäristökerho)	12

Kuvio 1. Miksi lopetti kerhotoiminnassa käymisen (%) N=309

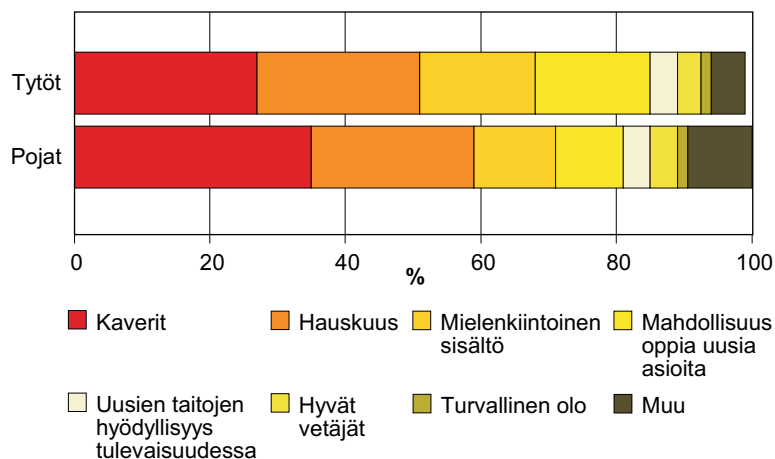
Suurin yksittäinen syy kerhotoiminnan lopettamiseen oli se, ettei toiminta enää kiinnostanut (tytöt 29 % ja pojat 32 %). Toinen tärkeä syy lopettamiselle oli muiden harrastusten runsaus (tytöt 23 % ja pojat 19 %). Lisäksi moni kohtaan ”jokin muu syy” vastannut kertoi, että joutui lopettamaan kerhotoiminnan, koska sitä ei enää järjestetty ollenkaan tai toiminta oli suunnattu nuoremmille. Näitä vastauksia tuli kaikilta alueilta, mutta varsinkin koillisen suurpiirin alueelta. Yleisimmin kerhotoimintaan osallistumisesta lapsi oli päättänyt yhdessä vanhempiensa kanssa (59 %). 30 prosenttia oli saanut päättää osallistumisestaan itse, ja noin seitsemän prosentin puolesta asiasta olivat päättäneet vanhemmat.

Osallistumisen edellytykset

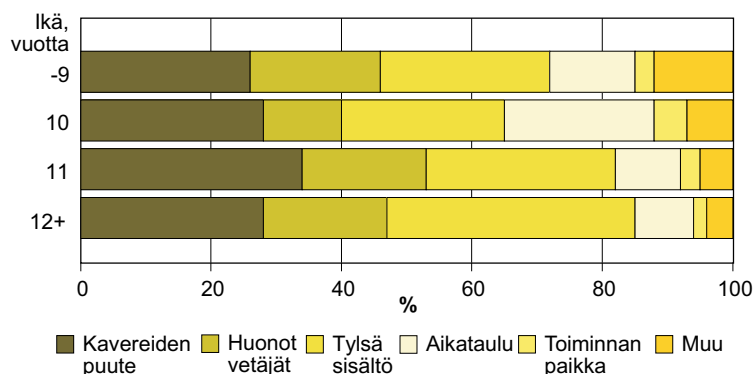
Kerhotoiminnasta teki ala-asteikäisten lasten mielestä mielenkiintoista ensisijaisesti kaverit (32 %). Toiseksi tärkein asia oli kerhotoiminnan hauskuus (24 %) ja kolmanneksi tärkein mielenkiintoinen sisältö (15 %). Kaverit olivat sekä tyttöjen että poikien vastauksissa tärkein edellytys mielenkiintoiselle toiminnalle, mutta poikien jakauma kaikista vaihtoehdoista oli tyttöjä tasaisempi.

Aluetasoisia eroja kerhotoiminnan mielenkiintoisuudessa ei juuri ollut, sillä kaikilla alueilla mielenkiintoisaksi toiminnan teki suurimmaksi osaksi kaverit (keskimäärin 32 % vastaajista), hauskuus (keskimäärin 24 % vastaajista) ja mielenkiintoinen sisältö (keskimäärin 14 % vastaajista). Ainoan poikkeuksen tekee läntinen suurpiiri, jossa pidettiin tärkeimpänä edellytyksenä kerhotoiminnan hauskuutta (keskimäärin alueittain 24 %, läntisessä suurpiirissä 31 %). Iän mukaan tarkasteltuna kaverit olivat edelleen tärkein mielenkiinnon herättäjä, mutta myös mielenkiintoisen sisällön merkitys kasvoi iän myötä.

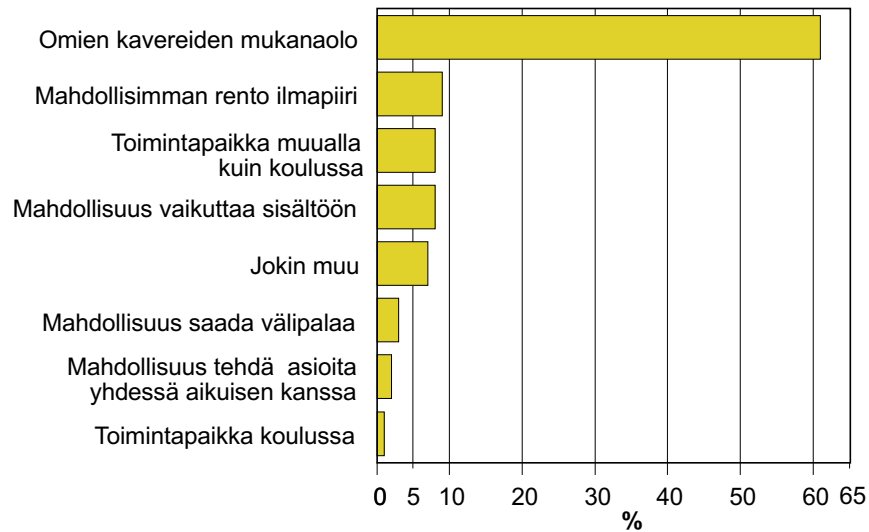
Kuvio 2. Mikä tekisi kerhotoiminnasta mielenkiintoista sukupuolen mukaan (%) N=641

Kuvio 3. Mikä tekisi toiminnasta huonoa iän mukaan (%) N=647

Kuvio 4. Mikä saisi osallistumaan toimintaan itse harrastetun lajin lisäksi (%) N=670

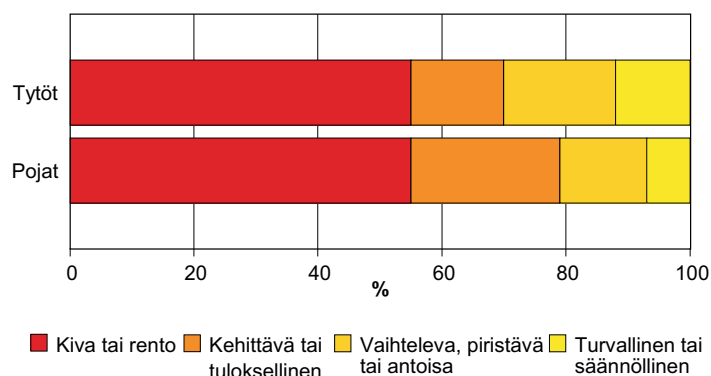

Kysyttäessä samaa asiaa toisinpäin (mikä tekisi kerhotoiminnasta huonoa) kuva muuttui hienan edellisestä. Suurin osa vastaajista koki kerhotoiminnan huonontuvan, jos sieltä puuttui omat kaverit tai siellä oli tylsä sisältö (molemmat 30 %). Kolmanneksi merkittävin huonoon toimintaan vaikuttava tekijä oli huonot vetäjät (17 %), toisin kuin kysyttäessä mikä tekee toiminnasta mielenkiintoista. Huonon toiminnan mittarina korostuu, mielenkiintoista toimintaa selvittäneen kysymyksen tavoin, sisältö. Mitä vanhemmasta lapsesta on kyse, sitä suurempi osuus pitää tylsää sisältöä huonon kerhon mittarina.

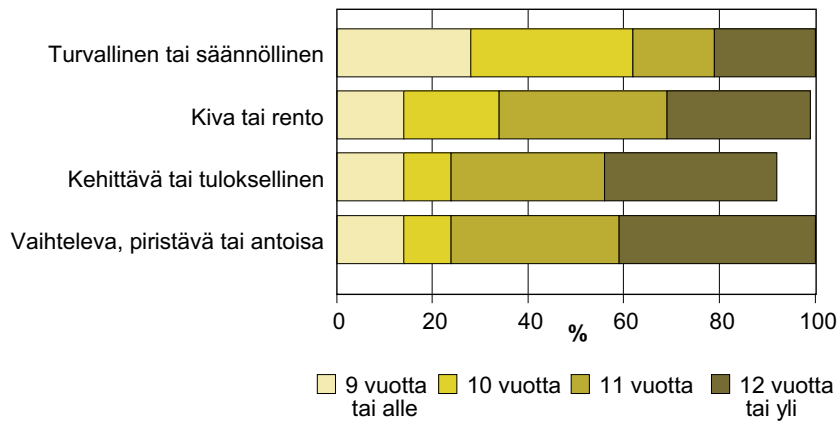
Kavereiden merkitys korostuu, kun tarkastellaan sitä, mikä harrastetun lajin lisäksi saisi lapset osallistumaan toimintaan. 61 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että omien kavereiden mukanaolo toiminnassa saisi heidätkin osallistumaan. Muuten jakaumat olivat hyvin tasaisia, seuraavaksi tärkeimpiä syitä osallistumiselle olivat mahdollisimman rento ilmapiiri (9 %), toimintapaikka muualla kuin koulussa ja mahdollisuus vaikuttaa sisältöön (molemmat 8 %). Tytöt ja pojat sekä eri-ikäiset lapset nostivat yhtäläisesti omien kavereiden mukanaolon tärkeimmäksi tekijäksi kerhotoimintaan osallistumiselle.

Vastaajien mielestä hyvä kerhotoiminta on ensisijaisesti kivaa tai rentoa (55 %). 20 prosentin mielestä hyvä toiminta on puolestaan kehittävää tai tuloksellista ja 16 prosentin mukaan vaihtelevaa, piristävää tai antoisaa. 10 prosentin mielestä hyvä toiminta on turvallista tai säännöllistä. Sekä tyttöjen että poikien mielestä kiva tai rento toiminta oli hyvän toiminnan tärkein edellytys (molemmat 55 %). Tytöt nostivat poikia useammin vaihtelevan, piristävän tai antoisan toiminnan tär-

Kuvio 5. Hyvän toiminnan tärkein edellytys sukupuolen mukaan (%) N=674

Kuvio 6. Hyvän toiminnan tärkein edellytys iän mukaan (%) N=672

keämmäksi edellytykseksi. Pojat puolestaan arvostivat tyttöjä useammin kehittävää tai tuloksellista toimintaa.

Kaikista ala-asteen vastaajista yli puolet oli kivan tai rennon toiminnan kannalla. Kehittävän tai tuloksellisen sekä vaihtelevan, piristävän tai antoisan toiminnan merkitys kasvoi iän mukaan samalla kun turvallisen ja säännöllisen toiminnan merkitys laski.

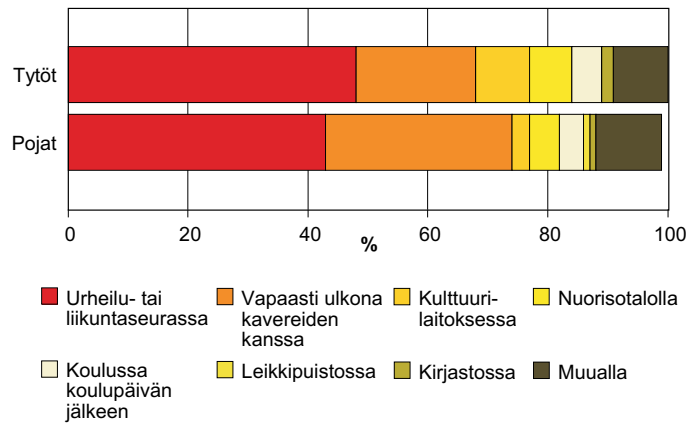
Yhteenvetona voidaan todeta, että osallistumisen edellytykset muuttuvat iän myötä, samoin kuin hyvän ja huonon toiminnan kriteerit. Aina 11-vuotiaisiin eli viidesluokkalaisiin asti kavereiden puute on tärkein syy huonolle toiminnalle, mutta 12-vuotiaissa suurin syy huonolle toiminnalle on jo tylsä sisältö. 10-vuotiaita lukuun ottamatta kaiken ikäisistä noin viidesosa pitää huonon toiminnan merkinä myös huonoja vetäjiä. Eri alueilla asuvien lasten toiveet eivät juurikaan poikkea toisistaan. Sen sijaan tytöillä ja pojilla on hieman toisistaan poikkeavia kriteerejä mielenkiintoiselle toiminnalle. Tytöt korostivat poikia hieman enemmän uusien taitojen oppimista ja mielenkiintoista sisältöä. Pojat puolestaan korostivat kavereita mielenkiintoisen toiminnan edellytyksenä. Kaiken kaikkiaan kerhotoimintaan osallistumisen edellytyksistä tärkeimpiä ovat kaverit, hyvät vetäjät sekä hyvä sisältö.

Osallistumisen paikka ja vetäjä

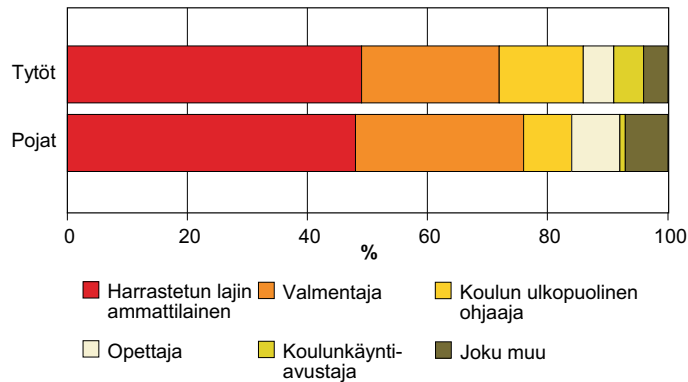
Ala-asteikäisistä lapsista suuri osa haluaisi harrastaa mieluiten urheilu- tai liikuntaseurassa (45 %, tytöt 48 %, pojat 43 %). Seuraavaksi suosituin paikka harrastuksille olisi ulkona vapaasti kavereiden kanssa (26 %). Pojista suuri osa (31 %) haluaisi harrastaa vapaasti ulkona kavereidensa kanssa, ja tyttöistäkin 20 prosenttia piti tätä parhaana vaihtoehtona. Kolmanneksi suosituin paikka harrastamiselle oli tytöillä kulttuurilaitos (esimerkiksi musiikkiopisto, kuvataidekoulu tai yksityinen opetus), jossa mieluiten harrasti yhdeksän prosenttia vastaajista. Pojilla jakauma kahden suosituimman paikan (urheilu- tai liikuntaseura sekä vapaasti ulkona) välillä oli niin selvä, että kolmanneksi suosituin paikka, nuorisotalo, oli suosituin ainoastaan viiden prosentin mielestä. Vertailun vuoksi tytöistä suosituimpana paikkana nuorisotaloa piti seitsemän prosenttia vastaajista.

Suosituin vetäjä kerho- tai harrastustoiminnalle oli harrastetun lajin ammattilainen (49 %), ja toiseksi suosituin oli valmentaja (25 %). Ala-asteikäisistä lapsista 36 prosenttia haluaisi osallistua kerhotoimintaan kerran viikossa. Neljäsosa lapsista haluaisi osallistua harvemmin kuin kerran viikossa ja viidesosa kaksi kertaa viikossa. Enemmistö tytöistä haluaisi osallistua kerran viikossa (41 %). Pojilla jakauma kerhotoimintaa harvemmin kuin kerran viikossa (29 %) ja kerran viikossa (31 %) haluavien osuudet olivat lähempänä toisiaan. Koulun jälkeen suurin osa lapsista syö välipalan kotona (81 %). Kaiken kaikkiaan 93 prosenttia ala-asteikäisistä söi ylipäänsä välipalaa.

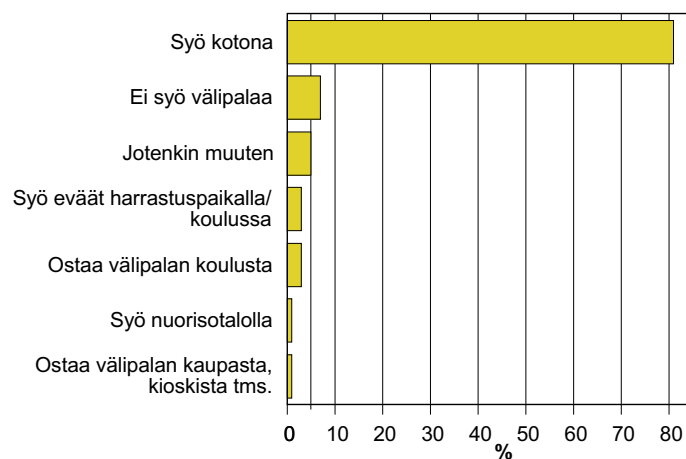
Kuvio 7. Missä mieluiten harrastaisi sukupuolen mukaan (%) N= 703

Kuvio 8. Kenen toivoisi vetävän kerhotoimintaa sukupuolen mukaan (%) N=704

Kuvio 9. Syökö koulun jälkeen välipalan (%) N=706

Miten toimintaa voisi parantaa?

Lapset saivat vastata avokysymyksellä, miten heidän mielestään kerhotoimintaa voisi parantaa. Kehittämis ehdotukset voidaan jakaa kolmeen ryhmään. Ensiksi tulisi kehittää kerhotoiminnan *sisältöjä ja toimintatapoja*. Lasten mielestä toimintaa pitäisi esimerkiksi olla enemmän, toiminnan pitäisi olla monipuolisempaa ja lapsilla tulisi olla enemmän vaikutusvaltaa toiminnan sisältöihin.

Toiminnasta tiedottamisessa nähtiin myös olevan parantamisen varaa.

"Opettamalla vaihtelevasti eri asioita" (tyttö 9 vuotta)

"Opetuksen monipuolisuutta voisi parantaa" (tyttö 12 vuotta)

"Hyvällä sisällön parantamisella jotta se olisi monipuolisempaa ja hauskaa" (poika 12 vuotta)

"Jos saisi välillä päättää itse mitä tekee" (tyttö 12 vuotta)

"Jos löytyisi esim. ilmoitustaululta tietoa harrastuksista ja näytelmäkerhoista" (tyttö 11 vuotta)

Toiseksi toimintaa tulisi parantaa *toiminnan paremmalla kohdentamisella*. Toimintaa kehitetäessä ala-asteikäiset lapset toivoivat huomioitavan eri-ikäiset ja -tasoiset lapset kerhotarjonnassa. Kerhojen toimimattomiin tiloihin tulisi myös puuttua joko tiloja muuttamalla tai pienentämällä ryhmäkokoja. Samoin olisi huomioitava kerhojen ajankohta. Kerhojen tulisi olla lasten mielestä myös tarpeeksi edullisia, jotta ne olisivat kaikkien saavutettavissa.

"Jotkut harrastukset ovat kalliita niitä voisi halventaa. Jotkut joutuvat muuten lopettamaan harrastuksensa"
(tyttö 11 vuotta)

"Kerhoissa on yleensä liian paljon ihmisiä ja siellä on ahdasta. Ryhmät voisi jakaa kahtia. Kerhoaika voisi olla pidempi" (poika 12 vuotta)

"Panemalla samanikäiset samoihin ryhmiin" (tyttö 11 vuotta)

"Sitä olisi useasti moneen aikaan, niin voisi valita sopivan ajan. Jos on esim. tanssi/näytelmäkerhossa, olisi paljon esityksiä" (tyttö 11 vuotta)

Kolmanneksi tulisi puuttua kerhojen *sosiaalisiin suhteisiin*. Jos kerhoissa huomioitaisiin paremmin kaikki oppilaat ja kaikilla olisi kavereita kerhoissa, olisi toiminta lasten mielestä parempaa. Erityistä huomiota kiinnitettiin ohjaajiin. Lapset toivoivat kerhotoimintaan mukavia ja päteviä ohjaajia, jotka ovat innostuneita opettamastaan asiasta. Lisäksi kerhoihin toivottiin lisää kiusaamiseen puuttumista sekä rauhallisuutta.

"Koulutetuilla, pirteillä ja hauskoilla nuorilla vetäjillä. Myös rento ilmapiiri on tärkeää"
(tyttö 11 vuotta)

"Kaikkien opettajien pitäisi olla lapsiystävällisiä" (tyttö 11 vuotta)

"Hankkisi kunnon ohjaajat ja heittäisi säheltäjät pihalle" (poika 12 vuotta)

"Että kaverit tulee mukaan kerhoon" (tyttö 9 vuotta)

Yläasteet

Yleisiä tuloksia yläasteilta

Yläasteen vastaajista 43 prosenttia oli jossain vaiheessa ollut mukana koulussa järjestettävässä kerhotoiminnassa, mutta ainoastaan kahdeksan prosenttia oli edelleen toiminnassa mukana. Suuri osa näistä edelleen mukana toiminnassa olevista vastaajista tiesi kuka toimintaa järjestää. Suurimaksi osaksi vastaajat olivat mukana opettajan vetämässä koulun järjestämässä toiminnassa. Tytöt olivat olleet aiemmin (tytöt 52 % ja pojat 35 %) ja olivat edelleen (tytöt 11 % ja pojat 6 %) poikia useammin mukana toiminnassa.

Yläasteikäisille tarjottavat kerhot olivat erilaisia kuin ala-asteikäisille tarjottavat. Yläasteikäisten nuorten osallistujamäärät kerhoihin on laskettu avovastausten pohjalta, joten ne esitetään ab-

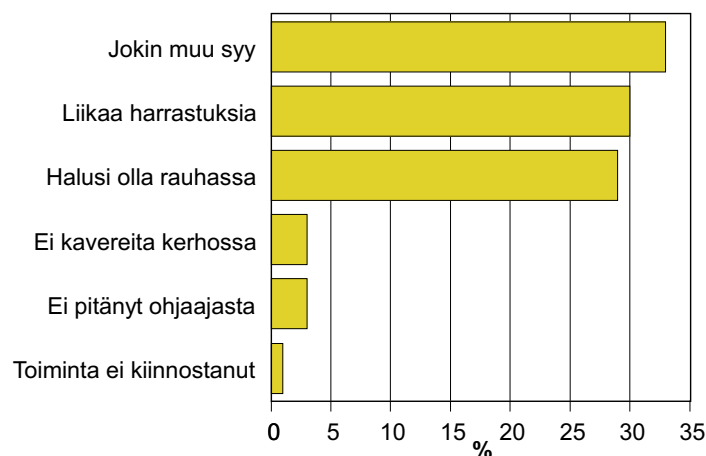
soluuttisina lukuina prosenttien sijaan. Yläasteella varsinaisiin harrastuksiin liittyviin kerhoihin osallistui ainoastaan yhdeksän oppilasta. Sen sijaan ympäristötoimintaan (19 oppilasta) ja oppilaskuntatoimintaan (13 oppilasta) osallistui hieman suurempi osa oppilaista.

Taulukko 5. Kerhoihin osallistuvien osuudet absoluuttisina lukuina

	Lukumäärä
Ympäristötoiminta (ympäristöoppilaat tai ympäristöagentit)	19
Oppilaskuntatoiminta (tukioppilastoiminta, sovittelutoiminta tai oppilaskuntatyö)	13
Muut kerhot (lukupiiri, jalkapallo-, askartelu-, tanssi- tai näytelmäkerho tai urheilu- sekä joukkueurheilutoimintaan osallistuminen)	9

Suurin yksittäinen syy kerhotoiminnan lopettamiseen oli yläasteikäisillä muiden harrastusten runsaus (13 %). Toinen tärkeä syy lopettamiselle oli, samoin kuin ala-asteikäisillä, halu olla ilta-päivisin rauhassa (12 %). Yläasteikäisille myös tarjonnan vähäisyys (kohta jokin muu syy) oli merkittävä syy kerhoissa käymättömyyteen. Suurin osa (64 %) yläasteikäisistä oli itse päättänyt toimintaan osallistumisesta. 27 prosenttia oli päättänyt osallistumisesta yhdessä vanhempiensa kanssa. Vanhemmat olivat päättäneet viiden prosentin puolesta lastensa osallistumisesta.

Kuvio 10. Miksi lopetti kerhotoiminnassa käymisen (%) N=120

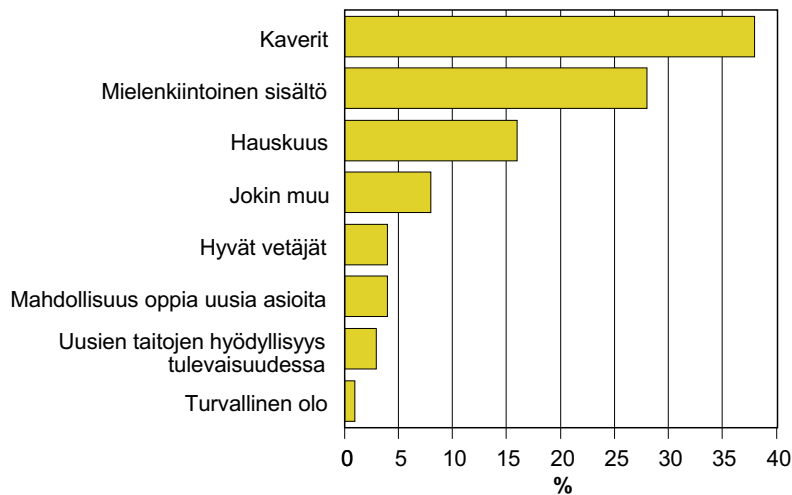
Osallistumisen edellytykset

Yläasteikäisillä vastaajilla kerhotoiminnan hauskuus (16 %) tai mahdollisuus oppia uusia asioita (3 %) eivät olleet enää yhtä tärkeitä edellytyksiä mielenkiintoiselle toiminnalle kuin vielä ala-asteikäisillä. Sen sijaan kerhon mielenkiintoinen sisältö (28 %) oli ala-asteikäisiä huomattavasti tärkeämpi syy mielenkiintoiselle toiminnalle. Yläasteikäisilläkin kaverit (38 %) oli tärkein mielenkiintoisen toiminnan edellytys.

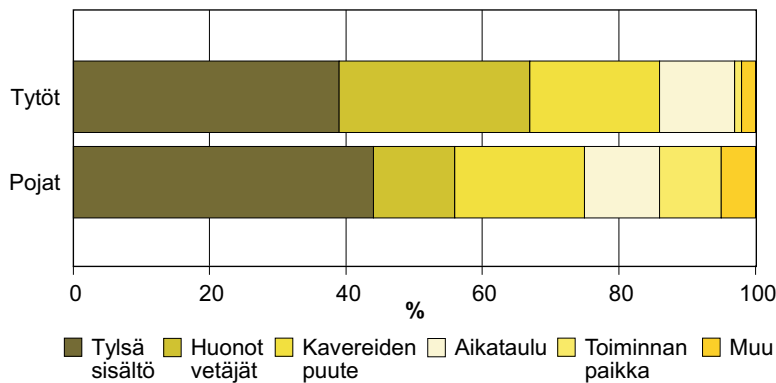
Alueittain tarkasteltuna yläasteikäisillä tärkein mielenkiintoisen toiminnan edellytys vaihteli kavereiden ja mielenkiintoisen sisällön välillä. Eteläisen (54 %) ja pohjoisen (41 %) suurpiirin alueella mielenkiintoinen sisältö oli kaikkein tärkein hyvän toiminnan edellytys. Itäisen (33 %) suurpiirin alueella kavereiden ja mielenkiintoisen sisällön osuudet tärkeimpinä syinä olivat lähes samansuuruiset (kaverit 32 % ja mielenkiintoinen sisältö 33 %). Muissa suurpiireissä kaverit olivat tärkein edellytys (läntinen 33 %, keskinen 50 %, koillinen 55 % ja kaakkoinen 46 %) mielenkiintoiselle toiminnalle.

Jos tarkastellaan asiaa toisin päin eli kysytään mikä tekisi toiminnasta huonoa, tylsä sisältö korostuu. 42 prosenttia yläasteikäisistä piti tylsää sisältöä suurimpana syynä huonolle toiminnalle.

Kuvio 11. Mikä tekisi toiminnasta mielenkiintoista (%) N=202

Kuvio 12. Mikä tekee toiminnasta huonoa sukupuolen mukaan (%) N=200

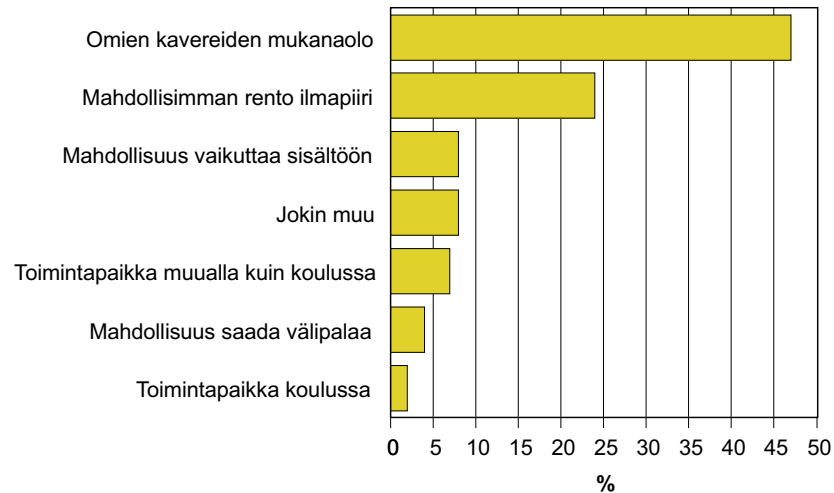
Tämä oli suurin syy myös tarkasteltuna asiaa erikseen tyttöjen ja poikien osalta (tytöt 39 % ja pojat 44 %). Tyttöillä toiseksi suurin syy oli huonot vetäjät (28 %) ja pojilla kavereiden puute (19 %).

Itse harrastetun lajin lisäksi suurin osa yläasteikäisistä nuorista osallistuisi toimintaan, jos heidän omat kaverinsa osallistuisivat myös (47 %). Mahdollisimman rento ilmapiiri saisi osallistumaan toimintaan 24 prosenttia vastanneista. Tytöistä 44 prosenttia osallistuisi toimintaan, jos omat kaverit olisivat mukana, ja pojista näin ajatteli lähes puolet (49 %).

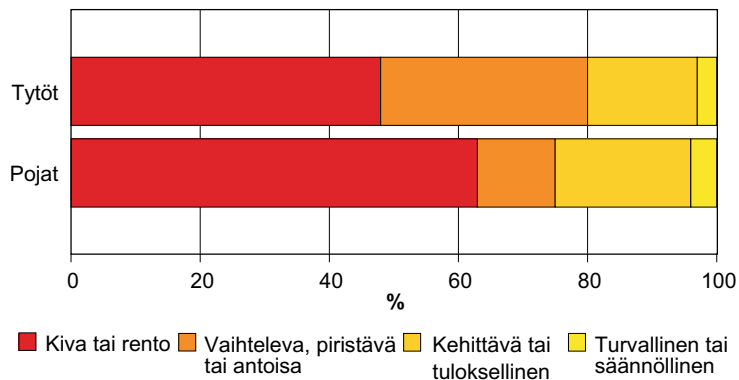
Yleisesti yläasteikäisistä nuorista yli puolet (56 %) piti hyvänä kerhotoimintana kivaa tai rentoa toimintaa. Viidesosan mielestä hyvä toiminta olisi vaihtelevaa, piristävää tai antoisaa, ja lähes viidesosan (19 %) mielestä hyvän toiminnan tulisi olla kehittävää tai tuloksellista. Ainoastaan neljä prosenttia piti hyvänä toimintana säännöllistä tai turvallista toimintaa. Pojista yli puolet (63 %) ja tytöistäkin lähes puolet (48 %) piti hyvän toiminnan tärkeimpänä edellytyksenä kivaa tai rentoa toimintaa. Pojille toiseksi tärkein hyvän toiminnan mittari oli kehittävä tai tuloksellinen toiminta (21 %) ja tytöille vaihteleva, piristävä tai antoisa toiminta (32 %). Hieman ehkä yllättäen pojista säännöllistä tai turvallista toimintaa kaipasi viisi prosenttia mutta tytöistä ainoastaan kolme prosenttia vastaajista.

Yläasteikäisillä nuorilla sukupuoli alkaa eriyttää vastauksia ala-asteikäisiä enemmän. Tytöt korostavat poikia enemmän rentoa ilmapiiriä, pojat taas toivovat tyttöjä enemmän toiminnan sijoittumista muualle kuin kouluun. Samoin hyvän toiminnan edellytyksissä tytöt korostavat poikia enemmän toiminnan piristävää ja antoisaa puolta. Pojat taas toivovat enemmän kehittävää ja tuloksellista toimintaa. Huonon toiminnan syyksi tytöt mainitsivat poikia useammin huonot vetäjät.

Kuvio 13. Mikä saisi osallistumaan toimintaan itse harrastetun lajin lisäksi (%) N=240

Kuvio 14. Hyvän toiminnan tärkein edellytys sukupuolen mukaan (%) N=275

Tyttöjen osalta voidaan todeta, että huonojen vetäjien kritiikki saattaa olla yhteydessä toiveeseen rennosta ilmapiiristä sekä antoisasta tai piristävästä toiminnasta. Pojat puolestaan kokevat suora- viivaisemman ja tuloksellisemman toiminnan enemmän omakseen. Iän merkitys näkyy myös ylä- asteikäisillä mielenkiintoisen sisällön ja omien vaikutusmahdollisuuksien korostumisena. Mitä vanhemmasta nuoresta on kyse, sitä suurempi merkitys hyvällä sisällöllä ja omilla vaikutusmah- dollisuuksilla on. Sillä, missä yläasteikäiset asuvat ei ole merkitystä toiveisiin tai kritiikkiin.

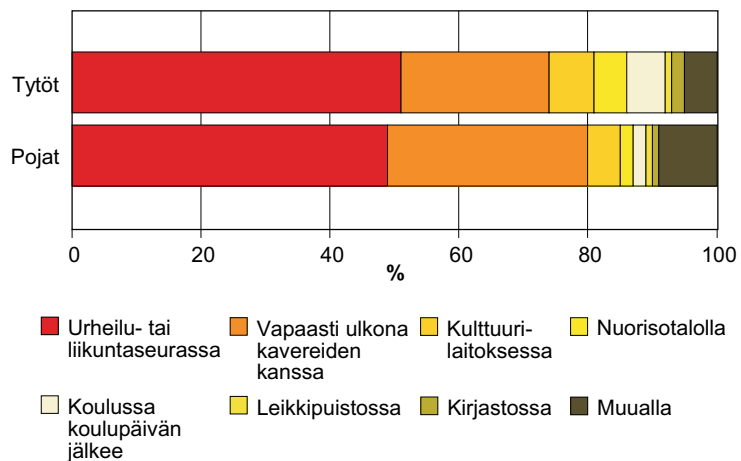
Osallistumisen paikka ja vetäjä

Yläasteikäisistä nuorista puolet haluaisi harrastaa mieluiten urheilu- tai liikuntaseurassa. Reilu neljäsosa (28 %) haluaisi harrastaa mieluiten vapaasti ulkona kavereidensa kanssa. Nuoret vasta- sivat sukupuolesta riippumatta samalla tavalla.

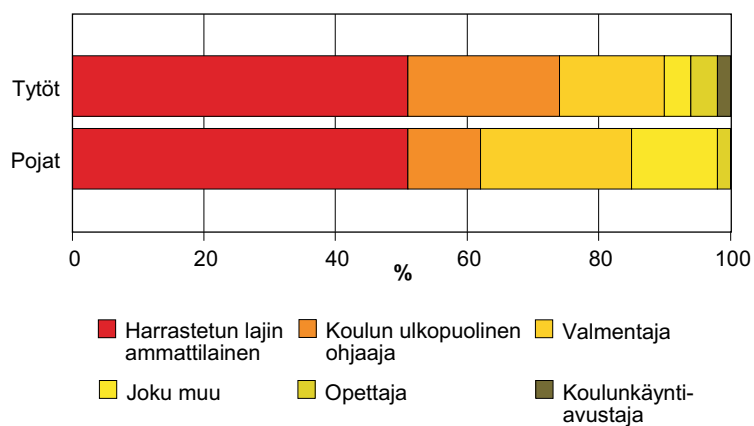
Puolet yläasteikäisistä haluaisi harrastetun lajin ammattilaisen vetävän kerho- tai harrastustoi- mintaa. 20 prosenttia yläasteikäisistä valitsisi ohjaajaksi valmentajan ja 16 prosenttia koulun ulko- puolisen ohjaajan. Tytöt kannattivat seuraavaksi eniten koulun ulkopuolista ohjaajaa (23 %) ja pojat valmentajaa (21 %).

Yläasteikäisistä 41 prosenttia haluaisi osallistua kerhotoimintaan kerran viikossa, ja 27 pro- senttia haluaisi osallistua harvemmin kuin kerran viikossa. Kaksi kertaa viikossa haluaisi osallis- tua kerhotoimintaan 17 prosenttia yläasteikäisistä. Tytöistä yli puolet (53 %) haluaisi osallistua kerhotoimintaan kerran viikossa. Pojilla suosituin osallistumiskertojen määrä olisi harvemmin

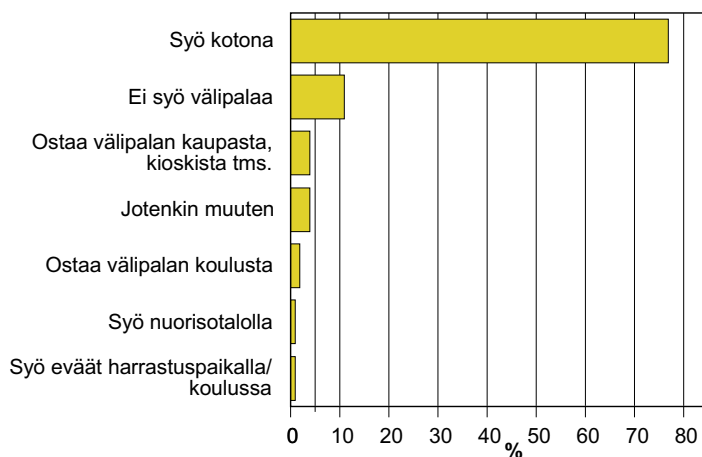
Kuvio 15. Missä mieluiten harrastaisi sukupuolen mukaan (%) N=273

Kuvio 16. Kenen toivoisi vetävän kerhotoimintaa sukupuolen mukaan (%) N=272

Kuvio 17. Syökö koulun jälkeen välipalaa (%) N=314

kuin kerran viikossa (34 %), vaikka ero kerran viikossa valinneisiin (33 %) oli lähes olematon. Suurin osa myös yläasteikäisistä nuorista (77 %) söi välipalan kotona. 89 prosenttia yläasteikäisistä söi ylipäänsä välipalaa koulun jälkeen.

Miten toimintaa voisi parantaa?

Yläasteikäisten vastaukset voidaan jakaa samalla lailla kolmeen osaan (*sisällöt ja toimintatavat, toiminnan kohdentaminen sekä sosiaaliset suhteet*) kuin ala-asteikäistenkin vastaukset. Yläasteikäisillä oli kuitenkin ala-asteikäisiä enemmän kehittämisehdotuksia liittyen toiminnan vapaaehtoisuuteen, vapaampaan sisältöön sekä kerhojen yhteishenkeen.

Sisältöjä ja toimintatapoja kehitettäessä yläasteikäiset kiinnittivät huomiota erityisesti monipuolisempaan, enemmän vaihtoehtoja tarjoavaan toimintaan. Heidän mielestään hyvä kerhotoiminta tarjoaa kiinnostavaa tekemistä, johon on mahdollista myös itse vaikuttaa. Lisäksi kehittämistä on myös kerhoista tiedottamisessa. Sisältöjä voidaan yläasteikäisten mielestä kehittää myös järjestämällä erilaista toimintaa kuten leirejä tai kursseja perinteisen viikoittaisen kerhotoiminnan lisäksi sekä ylipäänsä lisäämällä kerhojen tarjontaa. Yhtenä ehdotuksena nostettiin esiin myös kerhojen nimet. Jos toiminta nimitään kiinnostavasti, se saattaa houkutella osallistujia.

”Siitä pitäisi tehdä mielenkiintoisemman oloinen, esim. ”kirjakerho lukutoukille!” ei oikein innosta. Mielummin ”yhdessäoloa ja lukemista” yms.” (tyttö 14 vuotta)

”Vapaata toimintaa ja monia mahdollisuuksia” (poika 13 vuotta)

”Monipuolisuutta, enemmän tietoa kerhon ajankohdasta yms.” (tyttö 15 vuotta)

”Jos nuoret saisivat vaikuttaa kerhon sisältöön enemmän” (tyttö 15 vuotta)

”Ottaa selvää mikä kiinnostaa nuorisoa ja sen mukaan kehittää kerhotoimintaa” (poika 15 vuotta)

”Ingen ide! Kanske man skulle ännu göra mera varierande ”kurser”” (tyttö 13 vuotta)

”Jos löytyisi esim. kesäleirejä kerhon aiheeseen liittyen, se voisi piristää lasten ja nuorten kiinnostusta” (tyttö 13 vuotta)

”Olisi enemmän vaihtoehtoja” (tyttö 14 vuotta)

Toimintaa kohdennettaessa huomiota on yläasteikäisten mielestä kiinnitettävä kerhojen tiloihin, hintoihin ja aikatauluihin. Yläasteikäiset eivät enää kaivanneet eri-ikäisille eri ryhmiä vaan pikemminkin eritasoisia ryhmiä. Yhdessä kehittämisehdotuksessa jaettaisiin oppilaat eri ryhmiin sen mukaan kuinka paljon he haluavat toimintaan panostaa.

”Kilpailunhaluisille omat joukkueet ja rentoilijoille omat. Paineet eivät olisi ainakaan löysäilijöillä niin kovat” (tyttö 15 vuotta)

”Halvemmat hinnat” (poika 14 vuotta)

”Alkamis- ja loppumisaikoja pitäisi parantaa, ei saa alkaa liian aikaisin eikä loppua liian myöhään” (poika 13 vuotta)

”Paremmat tilat” (poika 15 vuotta)

”Olisi eritasoisia ryhmiä ja voisi edetä tasonsa mukaan” (tyttö 15 vuotta)

Yläasteikäiset kokivat kerhojen sosiaalisten suhteiden parantuvan paremmilla ja asiantuntevimmilla vetäjillä sekä kerhojen ilmapiiriä parantamalla. Avovastauksissa yläasteikäiset eivät enää kaivanneet kerhoihin niinkään omia kavereitaan vaan nimenomaan hyvää yhteishenkeä toimintaan osallistuvien kesken.

”Yhteishenkeen voisi panostaa” (tyttö 14 vuotta)

”Niin, että kaikilla olisi mukavaa olla siellä” (poika 15 vuotta)

”Paremmat ohjaajat” (tyttö 15 vuotta)

”Hyvät ohjaajat ja mukavia sekä mielenkiintoisia lajeja” (tyttö 15 vuotta)

”Lisää tarjontaa ja parempia ja asiantuntevia vetäjiä” (tyttö 14 vuotta)

Päätelmiä ja ehdotuksia

Lasten ja nuorten maailmassa kerhotoiminnalla on kyseenalainen maine. Kerhotoiminta ei ole ”oikeaa” harrastustoimintaa vaan jotain, jossa käyvät ne, joilla ei ole mahdollisuutta osallistua ”oikeaan” ja usein maksulliseen toimintaan. Lisäksi kerhotoiminnan maineeseen vaikuttaa muusta iltapäivätoiminnasta saadut kokemukset. Jos ensimmäiset kokemukset toiminnasta ovat negatiivisia, saattavat nämä mielipiteet vaikuttaa myöhemmän toiminnan saamaan maineeseen. Monet tähänkin kyselyyn vastanneet lapset ja nuoret muistelivat ensimmäisten kouluvuosiensa iltapäivätoimintaa, ja peilasivat sieltä omia kerhokokemuksiaan, jotka olivat usein negatiivisia.

Yksi tärkeä asia myös kerhotoiminnasta puhuttaessa on määritellä mitä harrastamisella tarkoitetaan. Lasketaanko esimerkiksi epäsäännöllinen tai vapaampi toiminta tai ylipäänsä kerhotoiminta harrastamiseksi? Jos harrastamiseksi lasketaan ainoastaan säännöllinen, toisen ohjauksessa tapahtuva toiminta, jättää määritelmä monta lasta toivotunlaisen harrastamisen ulkopuolelle. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, etteikö näillä lapsilla olisi harrastuksia. Varsinkin yläasteikäisillä lapsilla tarve olla iltapäivisin rauhassa oli syy olla osallistumatta kerhotoimintaan tai luopua siitä. Harrastamisen käsitettä onkin syytä laajentaa tarkoittamaan myös epäsäännöllisempää, lasten ja nuorten omista kiinnostuksen kohteista nousevaa toimintaa.

Ala- ja yläasteikäiset tarvitsevat kerhotoimintaansa erilaisia asioita. Nuoremmat lapset toivovat luonnollisestikin vanhempia lapsia enemmän säännöllistä ja turvattua toimintaa, vaikka toiminnan on samalla oltava myös kivaa ja rentoa. Vanhempien lasten toiveissa on puolestaan toiminnan kehittävyys ja piristävyys sekä hauskuus ja rentous. Nuoremmat lapset (9–10-vuotiaat) kannattavat vanhempia enemmän säännöllistä ja turvallista toimintaa. Tätä vanhemmilla lapsilla (11-vuotiaista ylöspäin) korostuu puolestaan toiminnan rentous ja hauskuus. Toiminta ei kuitenkaan saa olla pelkästään saman asian toistoa vaan siinä on oltava mahdollisuus kehittymiselle. Saman asian toistaminen vähentää pitkällä aikavälillä lasten kiinnostusta toimintaa kohtaan.

Toiminnan markkinointiin ja tiedottamiseen kannattaa panostaa. Vastaajien mielestä omien kavereiden mukanaolo sekä se, että kerhotoiminnasta ylipäätään löytyy kavereita, ovat tärkeitä syitä sekä kerhotoiminnan aloittamiselle että siinä jatkamiselle. Tällaisesta näkökulmasta tiedottamista tulisi kohdentaa entistä enemmän yksilöiden ja perheiden lisäksi myös kaveriporukoihin, luokkiin tai muihin jo olemassa oleviin yhteisöihin. Varsinkin mitä vanhemmasta lapsesta on kyse sitä suuremmaksi oman viiteryhmän merkitys kasvaa. Kaverit ylipäänsä merkitsevät paljon myös kerhotoiminnan kannalta. Kerhoihin kaivataan mukaan omia kavereita mutta myös jo toimintaan osallistuvien kesken toivotaan parempaa yhteishenkeä sitä, että ”kaikille olisi kerhoissa kavereita”. Kerhotoiminnan mielikuvaa kannattaa myös kehittää. Jos lasten ja nuorten mielestä kerhotoimintaan osallistuminen ei ole oikeaa harrastamista tai se on jotenkin ”noloa”, kannattaa tähän epäkohtaan tarttua ja sen syyt selvittää. ”Kerho” on jo terminä hieman vanhahtava, ja saa aikaan tiettyjä mielikuvia. Kerhotoimintaa kehitettäessä lapset ja nuoret tarvitaan mukaan esimerkiksi päivittämään kerhotoiminnan nimi 2000-luvulle sopivaksi.

Kerhotoiminnan kehittämisessä on muutenkin varottava liikaa aikuiskeskeisyyttä. Vaikka aikuiset ovat määritelleet kerhotoiminnan ja muun harrastus- ja vapaa-ajantoiminnan tärkeäksi, ei niistä toimintoina saa tulla itseisarvo. Toiminnan arvon tulee tulla toiminnan mielenkiintoisesta sisällöstä, ammatitaitoisista ohjaajista ja lasten omista mahdollisuuksista vaikuttaa asioihin. Yksi keino toiminnan sisältöjen kehittämiseksi on ennen toiminnan käynnistämistä kuunnella millaisia toiveita koulun tai alueen lapsilla ja nuorilla on toiminnan suhteen. Tällaiseen vuoropuheluun kannattaa suhtautua avoimesti ilman ennakkoon lukkoon lyötyjä suunnitelmia, jotta toiminnan kehittäminen ja mahdollisimman monen osallistuminen toteutuisivat parhaalla mahdollisella tavalla.

Ohjaajilla on suuri rooli kerhotoiminnan onnistumisessa. Vaikka kerhotoiminta olisi ns. matalalla kynnyksellä tuotettua toimintaa, ei sen lasten mielestä tarvitse olla huonosti ohjattua. Lapset toivovat ohjaajaksi harrastetun lajin ammattilaista. Ammattimainen toiminta ei tarkoita pelkästään kovaa ammatillisuuteen tähtäävää harrastamista vaan ammattimainen ohjaus tuo mukanaan sisältöä ja laadukkuutta kaikenlaiseen toimintaan. Esimerkiksi monilla ammattitaiteilijoilla saattaisi olla aikaa, kiinnostusta ja mahdollisuus tulla tuottamaan kerhotoimintaan sisältöä. Parempi ohjaus saattaisi tasoittaa myös mielikuvaeroja kerhotoiminnan ja muun harrastetoiminnan välillä. Osaltaan tähän ongelmaan vastaa myös vuoden 2009 lopulla aloitettu koulutus koulunkäynnin ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjauksen ammattitutkinnosta.

Osa kyselyyn vastanneista lapsista ja nuorista suhtautui erittäin negatiivisesti ajatukseen kerho- tai harrastustoiminnan järjestämisestä koulun tiloissa, vaikka järjestäjänä olisikin joku muu taho kuin koulu. Osaltaan tähän saattaa vaikuttaa muistot aiemmin koulussa järjestetyn toiminnan laadusta, mutta kyse saattaa olla myös siitä, että lapset ja nuoret viettävät muutenkin koulussa paljon aikaa. Kuinka moni aikuinen olisi halukas harrastamaan tai viettämään vapaa-aikaansa työpäikälläan työpäivän päätyttyä? Toisaalta koulussa tapahtuvan toiminnan ei tarvitsisi tapahtua siellä heti koulupäivän jälkeen vaan vasta esimerkiksi myöhemmin illalla, jolloin suhtautuminen tilaan saattaisi olla toinen. Myöskään opettaja toiminnan ohjaajana ei saanut suosiota, vaikka suurin osa lapsista, jotka osallistuvat edelleen kerhotoimintaan, osallistuivat nimenomaan opettajan järjestämään toimintaan. Tähän vaikuttaa varmasti samat tekijät kuin kouluun paikkana – opettajan kanssa vietetään jo suuri osa päivästä, jolloin vapaa-ajalta toivotaan jotain muuta. Opettajan ja oppilaan välinen suhde saattaa myös olla niin hierarkkinen, että siitä irrottautuminen voi olla hankalaa. Oppilailla on opettajasta, ja opettajalla oppilaista, tietty käsitys, joka myös saattaa vaikuttaa oppilaiden käsityksiin opettajasta kerhotoiminnan vetäjänä. Ylipäänsä vapaa-aika halutaan lasten ja nuortenkin keskuudessa erottaa työajasta, jota koulu ja opettaja edustavat.

Kaiken kaikkiaan lasten ja nuorten vapaa-ajantoimintaa kehitettäessä on kiinnitettävä huomiota laatuun. Laadukkaat ohjaajat ovat osa toiminnan laadukkuutta, mutta ainakin tämän kyselyn pohjalta laadukkuutta kaivataan toimintaan kautta linjan. Lapset ja nuoret voivat olla itse mukana luomassa laadukasta sisältöä, jolloin heidät saadaan myös sitoutettua toimintaan paremmin. Laadukkaaseen toimintaan kuuluu myös toiminnan erilaiset variaatiot. Osa lapsista sisällyttää laadukkaaseen toimintaan harrastuksessa kehittymisen, jolloin heille tulee tarjota toimintaa, jonka sisällöt muuttuvat ja kehittyvät ryhmän toiveiden mukaan. Toisaalta osalle lapsista laadukkaaseen toimintaan liittyy rentous ja rauhallisuus, jolloin toiminnassa kehittyminen ei ole enää yhtä tärkeää. Laadukasta toimintaa olisi lasten ja nuorten mielestä myös eri-ikäisten ja -tasoisten lasten sijoittaminen eri ryhmiin. Osa lapsista koki eri-ikäisten lasten haluavan niin eri asioita, että yhteisessä ryhmässä aina joku kärsii. Lisäksi osa vanhemmista lapsista nosti esiin sen, että he haluaisivat edelleen osallistua toimintaan, mutta se ei ole mahdollista sillä toimintaa tarjotaan vain nuoremmille lapsille.

Vaikka huolena sekä Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa että yleisemmin lasten ja nuorten kohdalla ovat ne lapset, jotka eivät voi tai halua osallistua kalliiseen harrastustoimintaan, on vapaa-ajantoimintaa syytä kehittää myös ”keskivertolapsia” ajatellen. Tarkoituksena ei ole tarjota lisäharjoituksia jo paljon harrastaville mutta ei myöskään jakaa lapsia ja nuoria kasteihin, joissa toisille tarjotaan heikomman tasoista toimintaa kuin toisille. Samalla on kuitenkin huomioitava, että samanlainen toiminta ei palvele kaikkia lapsia ja nuoria. Osalle lapsista sopii paremmin epäsäännöllinen, omista kiinnostuksen kohteista nouseva harrastaminen, ja toisille säännöllinen, muiden tuottama ja ohjaama toiminta. Merkitystä on myös sillä, missä toimintaa järjestetään – millä alueella ja millaisissa tiloissa. Sen lisäksi, että pohditaan tilojen löytymistä kerhotoiminnalle yleensä, on pohdittava myös tilojen tarjoamista lasten ja varsinkin nuorten omaehtoiselle toiminnalle. Epäsäännöllisen, vapaan toiminnan järjestäminen saattaa olla haastavampaa kuin säännöllisen ohjatun toiminnan järjestäminen. Haasteista huolimatta tällaisen epäsäännöllisemmän toiminnan

nan järjestäminen on mahdollista hallintokuntarajat ylittämällä. Mahdollisuuksia on tarjota epäsäännöllisempää toimintaa esimerkiksi kirjastoissa tai leikkipuistoissa. Eri tarkoituksiin soveltuvia tiloja puolestaan löytyy työväenopistoista ja nuorisotaloilta.

Vaikka lasten ja nuorten vastauksissa ei ollut havaittavissa suuria eroja eri alueilla asuvien välillä, on alueella asuvien lasten määrällä vaikutusta heille tarjottaviin palveluihin. Jos tarkastellaan tarjontaa eri alueilla, monet virastot tuovat esille, että koillisen suurpiirin alueella tarjontaa on muuta kaupunkia vähemmän. Tämän kyselyn pohjalta koillisen alueen lapset kertoivat myös muita alueita useammin joutuneensa luopumaan kerhotoiminnasta ikänsä tai toiminnan loppumisen vuoksi. Jos tarkastellaan lasten määrää Helsingin eri alueilla prosenttiosuuksina koko väestöstä, näyttäisi lasten osuus painottuvan pohjoisen, koillisen, itäisen ja kaakkoisen suurpiirin alueelle (ks. kartta 1). Kuva muuttuu toiseksi, jos prosenttiosuuksien sijaan tarkastellaan lasten absoluuttisia määriä alueilla (ks. kartta 2).

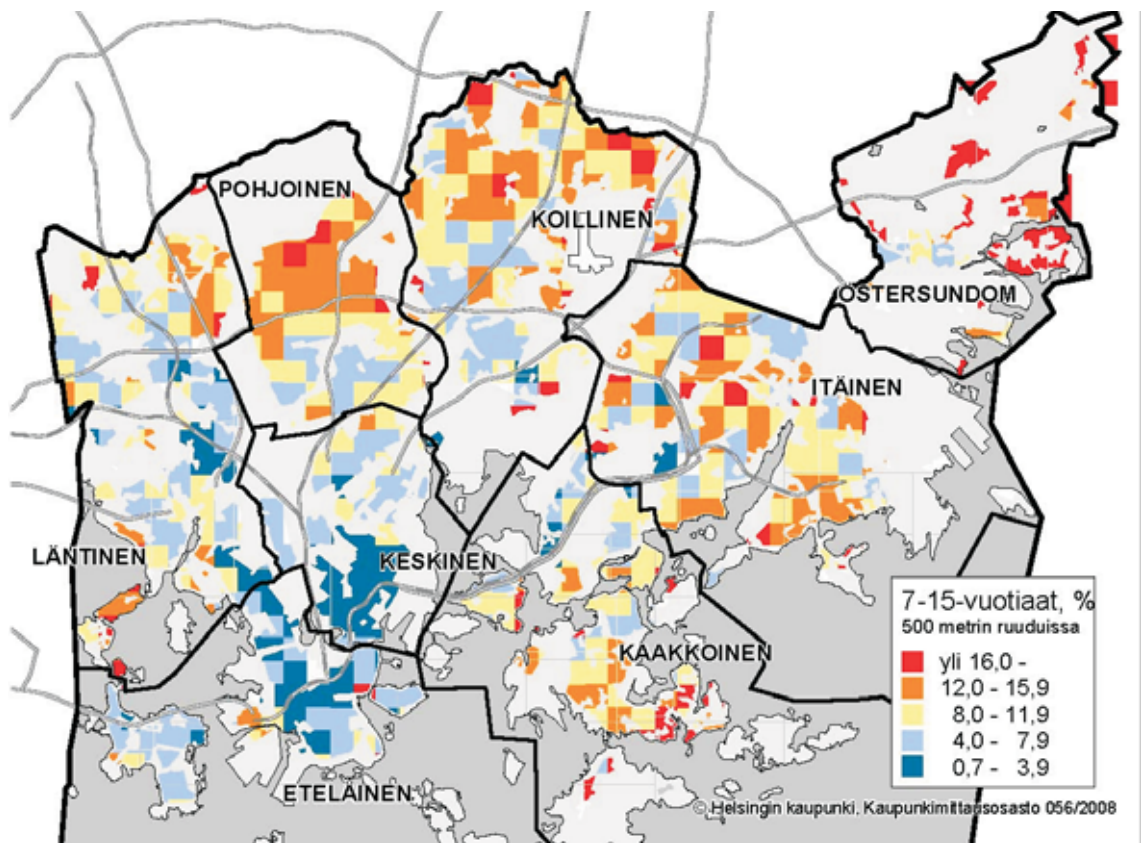
Kartasta 2 voidaan nähdä, että tiheimmin asutuilla alueilla asuu myös paljon lapsia, kun taas harvemman rakennuskannan alueilla lasten prosentuaalinen osuus väkimäärästä on suurempi. Palvelujen sijoittumisen tai sijoittamisen kannalta alueen todellisella lapsimäärällä on merkitystä lasten prosentuaalista osuutta enemmän. Palveluja kehitettäessä on hyvä tarkastella palvelujen käyttäjien osuutta niillä alueilla, joilla palveluja ollaan yhdistämässä, kehittämässä tai karsimassa. Eri-laisten lasten palvelutarpeet ovat erilaiset, ja osa palvelutarpeista on tiukasti alueeseen sidottuja, kuten seuraavasta lainauksesta käy ilmi:

"Hyvä tarkoitus tällä tutkimuksella! Minua kiinnostaisi esim. kokkauskurssi ja näytelmäkerho. Olisi kiva, jos se voisi olla jossain Paloheinässä. Mielestäni nuorisotaloja voisi olla enemmän. Pakilassa ja Torpparinmäessä on kyllä nuorisotalot, mutta sinne ei halua mennä, kun tietää, että siellä on melkein vain torpparinmäkeläisiä eikä yhtään paloheinäläisiä! Kiitos! <3"

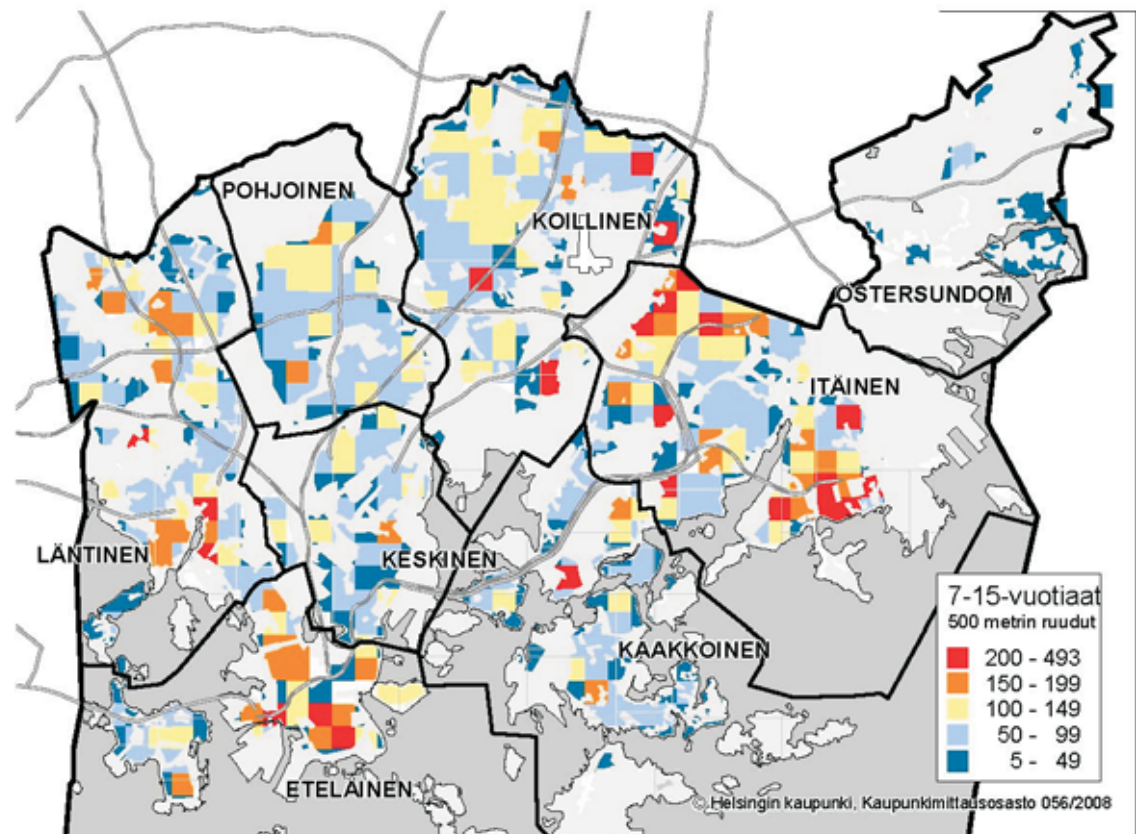
(tyttö 12 vuotta)

Lasten lukumäärän ja palvelujen tarjonnan tarkasteleminen yhdessä ei kuitenkaan tarkoita, että kaikki palvelut tulisi sijoittaa sinne missä lasten määrällinen osuus on suuri, sillä varsinkin nuoret ovat halukkaita ja tottuneita hakeutumaan kiinnostavan toiminnan pariin oman asuinalueensa ulkopuolelle. Lisäksi tilastot ja kartat eivät pysty kertomaan, missä kaikki lapset tosiasiallisesti asuvat. Tässäkin aineistossa oli sekä ala- että yläasteikäisissä lapsissa 16 prosenttia sellaisia, jotka asuivat vuorotellen eronneiden vanhempiensa luona. Tällöin heillä saattaa olla myös kaksi eri asuinalueita, joissa he asuvat ja käyttävät palveluja tasapuolisesti. Tämäkin on hyvä tiedostaa palveluja suunniteltaessa.

Kartta 1. 7–15-vuotiaiden alueellinen jakaantuminen prosentteina koko väestöstä 30.9.2009
(Lähde Tietokeskus 2010)

Kartta 2. 7–15-vuotiaiden absoluuttiset osuudet eri alueilla ruutukaavassa 30.9.2009
(Lähde Tietokeskus 2010)

Lopuksi

Vapaa-ajantoiminnan kehittäminen on haasteellinen tehtävä. Se kattaa monta osa-aluetta koulujen kerhotoiminnasta erilaisiin vapaaehtoiseen osallistumiseen perustuviin loma-ajantoimintoihin asti. Toimintaa myös järjestää monta eri tahoa erilaisin intressein. Lisäksi lapset ja nuoret ovat hyvin erilaisia ja heillä on erilaisia tarpeita vapaa-ajantoiminnalleen.

Kaiken kaikkiaan voidaan kuitenkin todeta, että yhteistyöllä ja lasten ja nuorten mielipiteet huomioiden vapaa-ajantoiminnan kehittäminen toimivampaan suuntaan on mahdollista. Tällä tutkimuksella saatiin selville joitakin suuntaviivoja sille, millaisin tavoin lapset ja nuoret toimintaa arvottavat. Mitkä asiat ovat heille tärkeitä sekä aloitettaessa että lopetettaessa toimintaa. Samoin saatiin selville, että vaikka sekä tyttöjen ja poikien että eri-ikäisten vastauksissa havaittiin joitakin eroja, ovat toiminnan tärkeimmät kriteerit hyvin samanlaisia. Tämän tutkimuksen anti on kuitenkin ainoastaan lähtökohta seuraavalle askeleelle, jossa tarkoituksena on ottaa lasten ja nuorten mielipiteet huomioon, kun toiminnan varsinainen kehittäminen aloitetaan.

Yhteenvetona tästä tutkimuksesta voidaan todeta, että lasten ja nuorten kerho- ja vapaa-ajantoimintaa kehitettäessä on keskityttävä:

- ◆ kuulemaan lasten ja nuorten toiveita,
- ◆ mahdollistamaan toiminnan hyvä ja toimiva yhteishenki,
- ◆ turvaamaan toiminnan laadukkuus sekä
- ◆ hoitamaan tiedotus ja markkinointi tarkoituksenmukaisesti ja tehokkaasti.

Liite 1. Kyselylomake ala-asteille

KERHOTOIMINTA

Tällä kyselyllä selvitetään koululaisten kokemuksia ja näkemyksiä kerhotoiminnasta. Lomakkeessa on kolme erilaista asiaa, iltapäivätoiminta, kerhotoiminta ja harrastustoiminta.

- ◆ Iltapäivätoiminnalla tarkoitetaan koulun iltapäivätoimintaa eka- ja tokaluokkalaisille.
- ◆ Kerhotoiminta on kaikkea kouluajan ulkopuolella tapahtuvaa toimintaa koulussa tai koulun tiloissa
- ◆ Harrastustoiminta on myös muualla kuin koulussa tapahtuvaa toimintaa.

Toivon sinun vastaavan kaikkiin kysymyksiin ympyröimällä vastauksesi kirjain. Valitse vain YKSI vaihtoehto. Jos lomakkeessa on sinulle epäselviä kohtia, voit pyytää apua opettajalta.

Vastattuasi palauta lomake opettajalle, joka postittaa vastaukset minulle. Vastauksia käytetään ainoastaan tutkimustarkoitukseen. Kaikki vastauksesi pysyvät salassa, eikä niitä näytetä ulkopuolisille. Lopullisesta raportista ei myöskään ole tunnistettavissa yksittäisiä vastauksia.

Paljon kiitoksia avustasi!

Elina Stenvall
projektitutkija
Helsingin kaupunki

KYSELYLOMAKE

1. Oletko?

- a) tyttö
- b) poika

2. Ikäsi _____ vuotta

3. Minkä nimisessä kaupunginosassa asut (esimerkiksi Ruoholahti, Myllypuro, Konala, Torpparinmäki)?

4. Kenen kanssa asut (mahdollisten sisarusten lisäksi)?

- a) äidin ja isän
- b) äidin ja isän kanssa vuorotellen, vanhempani ovat eronneet
- c) äidin
- d) isän
- e) muiden aikuisten (esimerkiksi sukulaisten tai isovanhempien)

5. Oletko ollut ensimmäisellä, toisella ja/tai kolmannella luokalla koulun iltapäivätoiminnassa (iltapäivähoidossa)?

- a) kyllä
- b) en

6. Oletko ollut myöhemmin (kolmannella luokalla ja siitä ylöspäin) mukana koulussa järjestettävässä kerhotoiminnassa?

- a) kyllä, missä
-

- b) en

7. Oletko edelleen mukana koulussa järjestettävässä kerhotoiminnassa?

- a) kyllä, missä
-

- b) en

8. Jos et enää osallistu kerhotoimintaan, niin miksi lopetit kerhotoiminnassa käymisen?

- a) minulla oli muutenkin liikaa harrastuksia
 - b) minulla ei ollut kerhossa kavereita
 - c) en pitänyt ohjaajasta
 - d) halusin olla rauhassa
 - e) en enää tarvitse kerhotoimintaa
 - f) osallistun toimintaan edelleen
 - g) en ole koskaan osallistunut toimintaan
 - h) toiminta ei enää kiinnostanut
 - i) jokin muu, mikä
-

9. Kuka päätti kerhotoimintaan ja/tai harrastustoimintaan osallistumisesta?

- a) minä itse
- b) minä yhdessä vanhempien kanssa
- c) vanhemmat
- d) joku muu,

kuka _____

10. Mikä tekisi kerho/harrastustoiminnasta mielenkiintoista?

- a) kaverit
- b) hyvät vetäjät
- c) mielenkiintoinen sisältö
- d) turvallinen olo
- e) hauskuus
- f) mahdollisuus oppia uusia asioita
- g) uusien taitojen hyödyllisyys tulevaisuudessa
- f) jokin muu, mikä

11. Mikä tekisi kerho/harrastustoiminnasta huonoa?

- a) kavereiden puute
- b) huonot vetäjät
- c) tylsä sisältö
- d) aikataulu
- e) toiminnan paikka
- f) jokin muu, mikä

12. Missä haluaisit harrastaa mieluiten harrastuksiasi?

- a) urheilu/liikuntaseurassa (esimerkiksi tanssikoulu, jääkiekkoseura)
- b) kulttuurilaitoksessa (esimerkiksi musiikkiopisto, kuvataidekoulu, yksityinen opetus)
- c) koulussa koulupäivän jälkeen
- d) vapaasti ulkona kavereiden kanssa
- e) nuorisotalolla
- f) leikkipuistossa
- g) kirjastossa
- h) jossain muualla, missä

13. Kenen toivoisit vetävän kerho/harrastustoimintaa?

- a) opettajan
- b) koulunkäyntiavustajan
- c) koulun ulkopuolisen ohjaajan
- d) valmentajan
- e) harrastetun lajin ammattilaisen
- f) jonkun muun, kenen

14. Mikä, muu kuin itse harrastuslaji, saisi sinut osallistumaan kerho/harrastustoimintaan?

- a) mahdollisimman rento ilmapiiri
 - b) omien kavereiden mukanaolo
 - c) toimintapaikka muualla kuin koulussa
 - d) toimintapaikka koulussa
 - e) mahdollisuus saada välipalaa
 - f) mahdollisuus vaikuttaa sisältöön
 - g) mahdollisuus tehdä asioita yhdessä aikuisen kanssa
 - h) jokin muu, mikä
-

15. Hyvä kerho/harrastustoiminta on mielestäsi (valitse tärkein vaihtoehto)

- a) turvallista
- b) kivaa
- c) kehittävää
- d) tuloksellista
- e) antoisaa
- f) piristävää
- g) rentoa
- h) säännöllistä
- i) vaihtelevaa

16. Syötkö koulun jälkeen välipalan yleensä

- a) syömällä välipalan kotona
 - b) syömällä välipalan leikkipuistossa
 - c) syömällä välipalan nuorisotalolla
 - d) syömällä eväät harrastuspaikalla/koulussa
 - e) ostamalla välipalan kaupasta, kioskista tms.
 - f) ostamalla välipalan koulusta
 - g) en syö välipalaa
 - h) jotenkin muuten, miten
-

17. Kuinka usein haluaisit osallistua kerhotoimintaan

- a) harvemmin kuin kerran viikossa
- b) kerran viikossa
- c) kaksi kertaa viikossa
- d) kolme kertaa viikossa
- e) yli kolme kertaa viikossa

- 18.** Millaista mielestäsi kerho/harrastustoiminta ylipäänsä on tai on ollut?
Voit kertoa hyviä ja/tai huonoja kokemuksiasi.

- 19.** Miten kerho/harrastustoimintaa voisi mielestäsi parantaa?

Sana on vapaa

KIITOS VASTAUKSESTASI!

Liite 2. Kyselylomake yläasteille

KERHOTOIMINTA

Tällä kyselyllä selvitetään koululaisten mielipiteitä kerhotoiminnasta. Tarkoitus on selvittää millaisia toiveita, odotuksia tai kokemuksia koululaisilla on liittyen kerhoihin. Voit vastata kyselyyn, vaikket olisi koskaan kerhotoimintaan osallistunutkaan. Voit halutessasi myös miettiä millaista hyvän kerhotoiminnan olisi pitänyt olla tai millaiseen kerhotoimintaan voisit tällä hetkellä kuvitella osallistuvasi.

Kerhotoiminnalla tarkoitetaan tässä kaikkea kouluajan ulkopuolella tapahtuvaa toimintaa koulussa tai koulun tiloissa. Lomakkeessa puhutaan myös harrastustoiminnasta, joka on myös muualla kuin koulussa tapahtuvaa toimintaa.

Toivon sinun vastaavan kaikkiin kysymyksiin ympyröimällä vastauksesi kirjain. Valitse vain YKSI vaihtoehto. Jos lomakkeessa on sinulle epäselviä kohtia, voit pyytää apua opettajalta.

Vastattuasi palauta lomake opettajalle, joka postittaa vastaukset minulle. Vastauksia käytetään ainoastaan tutkimustarkoitukseen. Kaikki vastauksesi pysyvät salassa, eikä niitä näytetä ulkopuolille. Lopullisesta raportista ei myöskään ole tunnistettavissa yksittäisiä vastauksia.

Paljon kiitoksia avustasi!

Elina Stenvall
projektitutkija
Helsingin kaupunki

KYSELYLOMAKE

1. Oletko?

- a) tyttö
- b) poika

2. Ikäsi _____ vuotta

3. Missä kaupunginosassa asut (esimerkiksi Ruoholahti, Myllypuro, Konala, Torpparinmäki)?

4. Kenen kanssa asut (mahdollisten sisarusten lisäksi)?

- a) äidin ja isän
- b) äidin ja isän kanssa vuorotellen, vanhempani ovat eronneet
- c) äidin
- d) isän
- e) muiden aikuisten (esimerkiksi sukulaisten tai isovanhempien)

5. Oletko ollut jossain vaiheessa mukana koulussa järjestettävässä kerhotoiminnassa?

- a) kyllä, missä
-

- b) en

6. Oletko edelleen mukana koulussa järjestettävässä kerhotoiminnassa?

- a) kyllä, missä
-

- b) en

7. Jos edelleen olet mukana kerhotoiminnassa, tiedätkö kuka järjestää sitä toimintaa, johon osallistut?

- a) kyllä, kuka
-

- b) en

8. Jos et enää osallistu kerhotoimintaan, niin miksi lopetit kerhotoiminnassa käymisen?

- a) minulla oli muutenkin liikaa harrastuksia
 - b) minulla ei ollut kerhossa kavereita
 - c) en pitänyt ohjaajasta
 - d) halusin olla rauhassa
 - e) en enää tarvitse kerhotoimintaa
 - f) en ole koskaan osallistunut toimintaan
 - g) toiminta ei enää kiinnostanut
 - h) jokin muu, mikä
-

9. Kuka päätti kerho/harrastustoimintaan osallistumisesta?

- a) minä itse
- b) minä yhdessä vanhempien kanssa
- c) vanhemmat
- d) joku muu,

kuka _____

Lopuissa lomakkeen kysymyksistä voit miettiä, mikä ylipäänsä tekisi kerho- tai harrastustoiminnasta kiinnostavaa.

10. Mikä tekisi kerho/harrastustoiminnasta mielenkiintoista?

- a) kaverit
- b) hyvät vetäjät
- c) mielenkiintoinen sisältö
- d) turvallinen olo
- e) hauskuus
- f) mahdollisuus oppia uusia asioita
- g) uusien taitojen hyödyllisyys tulevaisuudessa
- h) jokin muu, mikä

11. Mikä puolestaan tekisi kerho/harrastustoiminnasta huonoa?

- a) kavereiden puute
- b) huonot vetäjät
- c) tylsä sisältö
- d) aikataulu
- e) toiminnan paikka
- f) jokin muu, mikä

12. Missä haluaisit mieluiten harrastaa harrastuksiasi?

- a) urheilu/liikuntaseurassa (esimerkiksi tanssikoulu, jääkiekkoseura)
- b) kulttuurilaitoksissa (esimerkiksi musiikkiopisto, kuvataidekoulu, yksityinen opetus)
- c) koulussa koulupäivän jälkeen
- d) vapaasti ulkona kavereiden kanssa
- e) nuorisotalolla
- f) leikkipuistossa
- g) kirjastossa
- h) jossain muualla, missä

13. Kenen toivoisit vetävän kerho/harrastustoimintaa?

- a) opettajan
- b) koulunkäyntiavustajan
- c) koulun ulkopuolisen ohjaajan
- d) valmentajan
- e) harrastetun lajin ammattilaisen
- f) jonkun muun, kenen

14. Mikä muu kuin itse harrastuslaji saisi sinut osallistumaan kerho/harrastustoimintaan?
- a) mahdollisimman rento ilmapiiri
 - b) omien kavereiden mukanaolo
 - c) toimintapaikka muualla kuin koulussa
 - d) toimintapaikka koulussa
 - e) mahdollisuus saada välipalaa
 - f) mahdollisuus vaikuttaa sisältöön
 - g) mahdollisuus tehdä asioita yhdessä aikuisen kanssa
 - h) jokin muu, mikä
-

15. Hyvä kerho/harrastustoiminta on mielestäsi (valitse tärkein vaihtoehto)
- a) turvallista
 - b) kivaa
 - c) kehittävää
 - d) tuloksellista
 - e) antoisaa
 - f) piristävää
 - g) rentoa
 - h) säännöllistä
 - i) vaihtelevaa

16. Syötkö koulun jälkeen välipalan yleensä
- a) syömällä välipalan kotona
 - b) syömällä välipalan nuorisotalolla
 - c) syömällä eväät harrastuspaikalla/koulussa
 - d) ostamalla välipalan kaupasta, kioskista tms.
 - e) ostamalla välipalan koulusta
 - f) en syö välipalaa
 - g) jotenkin muuten, miten
-

17. Kuinka usein haluaisit osallistua kerhotoimintaan
- a) harvemmin kuin kerran viikossa
 - b) kerran viikossa
 - c) kaksi kertaa viikossa
 - d) kolme kertaa viikossa
 - e) useammin kuin kolme kertaa viikossa

18. Millaista mielestäsi kerho/harrastustoiminta ylittäänsä on tai on ollut? Voit kertoa hyviä ja/tai huonoja kokemuksiasi.

19. Miten kerho/harrastustoimintaa voisi mielestäsi parantaa?

Sana on vapaa

KIITOS VASTAUKSESTASI!

Lähteet

Helsingin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2009–2012.

<http://wellsinki.fi/dokumentit/hyvinvointisuunnitelma-2009-2012-tiivistelma.pdf> (katsottu 16.3.2010)

Helsingin Sanomat 15.2.2010.

Lastensuojelulaki (L417/2007, 12 §) FINLEX.

Stenvall, Elina (2009) "Sellast ihan tavallist arkee". 3.–6.-luokkalaisten arki ja ajankäyttö Helsingissä. Helsingin kaupungin tietokeskus, tutkimuksia 2009:2.

Tekijä(t)		
Stenvall, Elina		
Nimike		
Lasten kerho- ja vapaa-ajantoiminta Helsingissä Selvitys lasten ja nuorten kerhoihin liittyvistä mielipiteistä		
Julkaisija (virasto tai laitos)	Julkaisuaika	Sivumäärä, liitteet
Helsingin kaupungin tietokeskus	2010	34
Sarjan nimike		Osanumero
Muistioita - Helsingin kaupungin tietokeskus		2010:2
ISSN 1455-7274 (painettu) ISSN 1796-7252 (verkossa)	ISBN-numero	Kieli fin
Tiivistelmä		
Lasten omien mielipiteiden kuuleminen on merkittävässä asemassa myös uudessa Lastensuojelulaissa (L417/2007,12 §), jonka pohjalta on Helsingissäkin laadittu Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (http://wellsinki.fi/dokumentit/hyvinvointisuunnitelma-2009-2012-tiivistelmä.pdf). Suunnitelmassa painotetaan lasten ja nuorten omaa osallisuutta heitä koskevien asioiden kehittämisessä. Jotta lasten toiveet saataisiin paremmin kuuluviin, pidettiin Helsingin eri virastoissa tärkeänä selvittää tarkemmin lasten ja nuorten mielipiteitä ja toiveita liittyen kerho- ja vapaa-ajantoimintaan. Aineisto tutkimukseen kerättiin marras-joulukuussa 2009 Helsingin kaupungin ala- ja yläasteilta. Molemmille kouluasteille lähetettiin omat lomakkeensa, joissa kuitenkin suurin osa kysymyksistä oli samoja. Lomakkeet toimitettiin otokseen valikoituneiden luokkien opettajille tai luokanvalvojoille. Lapset vastasivat kyselyyn koulussa opettajan valitseman tunnin aikana. Yläasteikäisistä lapsista kyselyyn vastasi 372 lasta ja vastausprosentti oli 72 prosenttia. Ala-asteikäisistä lapsista kyselyyn vastasi 838 lasta, ja heidän vastausprosenttinsa oli 70 prosenttia. Tutkimuksen tuloksena voidaan mainita lasten ja nuorten kaipaavan kerho- ja vapaa-ajantoimintaan laadukkuutta. Omat kaverit, hyvä ja tarkoituksenmukainen sisältö sekä asiansa osaavat vetäjät parantaisivat vastaajien mielestä kerho- ja vapaa-ajantoimintaa oleellisesti. Lisäksi vastaajat kokivat tärkeäksi sen, että heitä itseään kuunneltaisiin silloin kuin alueen tai koulun kerho- ja vapaa-ajantoimintaa ollaan kehittämässä. Yhteenvedon voidaan todeta, että lasten ja nuorten kerho- ja vapaa-ajantoimintaa kehitettäessä on keskeistä: – kuulemaan lasten ja nuorten toiveita, – mahdollistamaan toiminnan hyvä ja toimiva yhteishenki, – turvaamaan toiminnan laadukkuus sekä – hoitamaan tiedotus ja markkinointi tarkoituksenmukaisesti ja tehokkaasti.		
Asiasanat		
Lapset ja nuoret, kerhotoiminta, vapaa-ajantoiminta		
Hinta	10 €	puh. 310 36293
Myynti		
Tietokeskuksen kirjasto, Siltasaarenkatu 18–20, 00530 Helsinki, puh. 310 36377 ja Verkkokirjakauppa: http://granum.uta.fi		

m u i s t i o i t a

Lasten kerho- ja vapaa-ajan- toiminta Helsingissä

Muistiossa selvitetään lasten ja nuorten mielipiteitä liittyen heille tarjottavaan kerho- ja vapaa-ajantoimintaan. Selvitys on osa Helsingin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa vuosille 2009–2012. Selvityksen yhtenä tehtävänä on tuottaa tietoa lasten ja nuorten omista mielipiteistä, jotta heille suunnattuja palveluja suunniteltaessa ja toteutettaessa nämä mielipiteet voitaisiin ottaa, hyvinvointisuunnitelman hengen mukaisesti, paremmin huomioon.

Selvityksen mukaan lasten ja nuorten vapaa-ajantoiminnan kehittämisessä avainasemaan nousee toiminnan laadukkuus. Vastaajien mielestä ammattimaisempi ohjaus, hyvä tiedottaminen, mielenkiintoinen sisältö ja toimivat sosiaaliset suhteet parantaisivat kerho- ja vapaa-ajantoiminnan laatua. Näiden lisäksi tulisi vastaajien mielestä myös huomioida erilaisten lasten tarpeet. Toisille sopii säännöllinen harrastaminen paremmin kuin toisille, ja tästä syystä kerho- ja vapaa-ajantoiminnan kehittämisessä tulisikin ottaa aiempaa paremmin huomioon myös epäsäännöllisemmän ja vapaamman toiminnan mahdollisuudet.

Selvitys on tehty yhteistyössä kaupunginkirjaston, kulttuurikeskuksen, liikuntaviraston, nuorisoasiainkeskuksen, opetusviraston ja sosiaaliviraston kanssa.

JULKAISUTILAUKSET

p. (09) 310 36293

INTERNET

www.hel.fi/tietokeskus